

ФРАЗЕОЛОГІЧНЕ БУТТЯ МАРКЕРІВ ІНДЕФІНІТНОЇ КІЛЬКОСТІ

Кальченко А. В.

(Сумський державний університет)

Науковий керівник – викладач Єгорова О. І.

У світлі модернових філологічних студій питання вербалізації квантитативних відношень отримує нові перспективи дослідження з огляду на загальноновизнаний принцип антропоцентричності мови. Питання інтеркореляцій категорії кількості з іншими категоріями висвітлене у роботах вітчизняних та зарубіжних лінгвістів (В. В. Акуленко, Л. Г. Акуленко, Д. Болінджер, С. А. Жаботинська, І. К. Кобякова, С. О. Швачко, О. Єсперсен, О. М. Медвідь, С. В. Баранова). Матеріалом для аналізу міжкатегоріальних кореляцій виступають фразеологічні одиниці (ФО) англійської мови з індефінітно-кількісною семантикою. Дані лексикографічних джерел були відібрані за критерієм належності стрижневого компоненту до однієї з самостійних частин мови.

У рамках загального мовознавства проблема чіткої таксономії частин мови залишається і досі невирішеною. Професор Корунець І. В. виділяє наступні класи самостійних частин мови: іменник, прикметник, дієслово, прислівник, займенник та числівник [1, 196].

Категорія квантитативності вербалізується на усіх мовних рівнях [2, 180]. Субкатегорія індефінітної (невизначеної) кількості як інгерентна складова ФСП кількості також маніфестована різновекторними мовними одиницями.

Серед корпусу ФО, які омовлюють концепт невизначеної кількості, чільне місце займають іменники. Семантизація невизначеного числа може актуалізуватися безпосередньо через прямі вербалізатори, що представляють концепт у "найчистішому" вигляді, напр.: *to give a **dose** of one's own medicine*, *a **lot** of water has flown since then, unknown **quantity**, to cover a **multitude** of sins*, або опосередковано, внаслідок перенесення семантики індефінітного числа за допомогою метонімії та метафори, напр. *a **drop** in a bucket, to be a **bundle** of nerves, **budget** of news*. Субстантиви викликають образи, які детермінують значення невизначеного числа та оцінки.

Прикметники та адверби, як маркери актуалізації об'єму отриманих результатів діяльності людини, через асоціативні процеси у когніції людини, опосередковано омовлюють їх якість, напр.: ***better** days, **numberless** as sands, the sooner the **better**, enough is as good as a feast*. Оскільки за діалектичним принципом кількість є передумовою якості, можна говорити, що у всіх якісних проявах довколишнього світу є кількісне підґрунтя, яке виступає чітко визначеним лише у рамках точних наук (фармакологія, фізика тощо). Семантизуючи невизначену кількість, прикметники та прислівники не детермінують виключно сему нумеральності. При омовленні якостей феноменів навколишнього світу, суб'єкт одночасно актуалізує суб'єктивну

оцінку даного предмета, напр.: *to go big, small fortune, little self, enemy's mouth seldom speaks well*. Крім того, ці одиниці сугестують градуальні та інтенсивні ознаки. Іноді квантитативне значення практично нівелюється та заміщається семантикою компаративності, напр.: *the more haste, the less speed, enough is as good as a feast*. У складі ФО якісні лексеми у формі відповідних граматичних конструктивів реалізують певний ступінь якісного прояву через порівняння із зазначеним (*as good as the sun shines on, as strong as a horse*) або передбачуваним (*the more haste, the less speed*) еталоном.

Клас ФО з дієслівним компонентом, який актуалізує індефінітно-кількісну семантику репрезентований наступними підкласами:

- 1) ФО, стрижнева акційна лексема яких є носієм семантики невизначеної кількості, напр.: *to ascend the throne, to divide the skin while the lion lives, to separate the sheep from the goats*. У ФО цього типу омовлення кількісних характеристик процесу поєднується з актуалізацією ступеня його перебігу;
- 2) ФО, у яких семантика невизначеної кількості реалізована за рахунок атракційних лексико-граматичних одиниць: *to work like a horse, to do like a mad, to sleep as sound as a log, to run like a lamplighter*. Реалізація семантики якості та оцінки акційності лексеми передбачає наявність певного еталону чи норми. Інклюзивність компаративних конструкцій до складу ФО свідчить про інтенцію суб'єкта до порівняння з цим еталоном.

Одним із основних шляхів вербалізації тотальності як одного з проявів семантики невизначеної кількості, виступають займенники типу *any, every, all*. Ця семантика у ФО може супроводжуватися оцінкою, напр.: *to know all the answers*, позначенням ступеня якості, напр.: *to be the whole show*, тощо.

Реалізація значення точного числа класом числівників зумовлює їх домінуюче положення серед інших лексичних вербалізаторів кількості [3, 47]. У складі ФО інгерентні кількісно-точні характеристики числівників під впливом семантики контактних слів підлягають процесу десемантизації та освоюють кількісний параметр індефінітності, що взаємодіє з категорією темпоральності, напр.: *to talk nineteen to a dozen*, категорією інтенсивності, напр.: *to be on the seventh heaven from joy*, та категорією якості, напр.: *to spend at one blow*.

Таким чином, ФО з індефінітно-кількісними маркерами експлікують міжкатегоріальні зв'язки, що забезпечують неподільність мовної системи.

1. Корунець І. В. Порівняльна типологія англійської та української мов. Навчальний посібник. – Вінниця: Нова книга, 2003 – 464 с.
2. Швачко С. О. Омовлення неточної кількості: типологічні аспекти / Швачко С. О., Кобякова І. К. // Вісник Житомирського державного університету. Філологічні науки. - 2009. - І 47. - С. 180-183.
3. Швачко С. А. Лексика с нумеральной семантикой в английском, русском и украинском языках // Категория количества в современных европейских языках / Отв. ред. В. В. Акуленко; АН УССР Кафедра иностранных языков. – Киев: Наукова думка, 1990. – С. 41 – 55.

Кальченко, А.В. Фразеологічне буття маркерів індефінітної кількості [Текст]
/ А.В. Кальченко; наук. кер. О.І. Єгорова // Перекладацькі інновації :
матеріали Всеукраїнської студентської науково-практичної конференції,
Суми, 25-27 листопада 2010 р. / Ред. кол.: С.О. Швачко, І.К. Кобякова та ін.
— Суми : СумДУ, 2010. — С. 11-13.